

Natančno se vidi višina lege nekdanjega lesenega stropa in gred, na katere je bil pribit. Stene do vrha ometane. Južna stena ni bila slikana, ampak samo bela. Tudi na slavaloku ni ostankov, pač pa na celi severni steni z izjemo prvega svodnega polja na zapadu. Slikarija se začne pri prvem notranjem oporniku na tem mestu, tako da je vsa njegova širina še v sliki. Tehnika fresko. Vrhnji rob lila pas, nato večbarven pas, pokrit s patroniranimi križci in zopet široka rdeča črta. Delitev slik druge od druge je šla po rdeče-belo-rdečih pasovih. Prva slika v vrhu vrh neke arhitekture z lokom iz kamna in glavo z nimbo, ovenčano z zelenim vencem - pač Kristus s trnjevo krono, čeprav ni viden križ z nimbo. Naslednje je vse zakrito po svodni kapi, le pri naslednjem notranjem oporniku je videti vrh slike, predstavlja joč nebo in strehe /krite z opeko/ nekega poslopja. Na drugi strani opornika so nerazločni ostanki. Ob naslednjem oporniku na levi je dobro ohranjena glava nekega kralja s krono. Kralj ima brado venclovega tipa in ob sencih nakodrane lase kakor figure začetka 15. stol. Slikarija dobre kvalitete, kar nat blede rosa, risba oči, nosa in ust z rdečimi črtami. Glava je obrnjena proti svoji desni. Na ~~desni~~ desni od opornika največji ostanek med vsemi: v ozadju grad na gori, na levi brezbrada glava s kodrastimi lasmi. Na desni druga brezbrada glava s polkrožno kapo na glavi in kodri ob sencih. Na desno od obraza zvezda. Zdi se, da je bil predstavljen pohod Treh kraljev in da

prva slika ^{še?} ne spada zraven. Sodim samo po zvezdi, sicer je vse nejasno.

Rarni arhiv: Rokopis: Chronik der Pfarr Weitenstein. Na zunanji steni Frančiškove kapele je še deloma viden napis, ki ga kronika podaja takole: sVb pastore/?/ andrea TsChebVL rVInosa tVrrIs parIterqVe teCtVM novIter eXtrvEtVr /1810/.

Cerkev sv. Petra /župna/ 1868 so odstranili edino ohranjeno prvotno okno za velikim oltarjem.

Omenja, da ima cerkev sv. Marija an der St. Agnes /???/ strasse raven lesen strop.

Do l. 1868 je obstojal stari vel. oltar iz 17. stol.

Do l. 1865 je imela sledeče oltarje: sv. Petra /veliki/, v vzhodni kapeli žalostne Matere b., v zapadni sv. Franč. Xav.

Na vzhodni strani pri prvem slopu poleg kapele je slika Vseh svetnikov, zgoraj pa enega svetega mučenca. Pri drugem slopu oltar sv. Ane - zgoraj slika sv. Ane. Na zap. strani: pri prvem slopu pri kapeli sv. Janez Krst. Zgoraj slika sv. Janeza Ev. ~~xxxxxx~~ na otoku Patmu. Drugi oltar sv. Boštjana, zgoraj slike sv. Roka. Vse slike bržkone delo ene roke, odlično delo je sv. Boštjan. Oltar sv. Franč. Xav. je bil podrt l. 1865, žal. M. b. pa 1866. Kipi oltarja sv. Frančiška postavljeni pri Cirilovem oltarju. Kipi oltarja ~~Mb.~~ pa za oltar sv. Ane in Maria Hilf /+ v cerkvi na griču/. Prepereli ostanki teh oltarejv

kažejo, da sta bila ta dva altarja starejša od ostalih.

Napis na altarju sv. Mihaela: Gott und den Herz Engl S. Michael zu Ehren hat diesen Altar fergülden lassen der Edl Vgt und wohlgeborne Herr M. Michael Marinschek mit halben Unnkosten Herrn Lavrent Koren Vicarii. Lorenz Koren + anno 1675.

1868 prenovljen prezbiterij. Vel. altar po načrtih diecezanskega arhitekta Hannsa Pečnika na Dunaju. Prezbiterij je bil za dve stopnici znižan. Pod njim so našli grobnico.

Prižnica l. 1839.

~~xxxxxx~~ Konrad Skaza, rojen v Vojniku. Učil se je pri ~~Krx~~ Fr. Krašovicu v Celju, pozneje v Grazu, potem pa pri Sv. Urhu v Gröden na Tirolskem. Še živi. 11 let delovodja pri Stuffleserju v Gröden. Jaslice v Vitanju so njegovo delo.

S tele XXIX, 11. 12. 24.

Stranski altarji v Komendi pri Kamniku tudi Skazevo delo /Cevc/.

Cerkev sv. Petra in Pavla - nekoč Sv. Peter na jezeru.

Prezb. 15. stol. 1868 restavrirana. Križni obok, 5/8 zaključek šilast okna psevdogotski vel. altar. 1877 Tomaž Fantoni. Šilast slavalok. Ladja nekoč raven strop. Notranji opoštiki ob obokanju.

Altar sv. Janeza Krst. iz l. 1663, vseh svetn kov iz 1683.

2 gotške portala. Epitafi iz l. 1561, 1675, 1706, 1755.

Ob cerkvi bil karnar sv. Mihaela. Ign. Orožen, VIII. Neukirchen, str. 379sq.

Južna stena zunaj - v ometu se opazi obris ~~maxx~~ vrhnjega dela dveh zazidanih velikih, polkrožno zaključenih oken. Vrh enega, ki kaže tudi na tako velik lik obseg se vidi tudi pod streho na isti steni.

V vzhodni polovici te stene ostanki freske. Na levi v višini cele prvotne stene sv. Krištof. Razloči se obraz, deli plašča in noge. Ob njegovi levi nogi je odkrušen velik kos ometa, na katerem se vidi starejši, sedaj naključvan omet z ostanki slikarije. Črne in rdeče črte ter del zelene barve. Še bolj na desni, izven okvira sv. Krištofa /okvir tvori rdeč, bel-rdeč /širji/, bel-rdeč pas, v srednjem rdečem ornamentu se zdi da je karakteristična gotška previja joča se listna trta/, ostanek votivne slike, viden do pasu. Klečeč mož v rdečem plašču, glava do nepoznanja uničena, drži v desni zakrivljen nož ali kratek meč, pred njim napisni trak. Fiat mise... /rere, recordia/ v gotskih črkah. Ob njem na levi oddeljen po rdeče belo rumenem belo rdečem ločilnem pasu v rdečem okviru tabla z napisom: Anno Dni M^oCCCCCL... naprej nerazločno. Nad votivno sliko napis z rdečilom: Hic fuit Zacharias Pe....cz 1575.

Nad votivno sliko ostanki stoječe slike, čisto nerazločno. Na ^{so} belem pasu pod njo ostanek konca napisa v latinski majuskuli RVS. Zdi se, da se nad tem navzgor te liste nadaljevale/?/.

Še dalje na desno do okna večji ostanki fresk. V širokem večbarvnem okviru, patronirenem z rosetami in križci. V posebnem okviru na levi najboljše

ohranjen sveti opat v beli halji, z lila plaščem, glava ima zelen nimb, v roki opatsko palico. Na desno od njega ostanek slike bržkone Križanja s stoječo figuro ženske - najbrž Marije. Po spodnjih gubah Marijinega plašča sodeč, ki so še nežne in zbrane kot pri Janezu Ljubljanskem, bi sodil na sredo 15. stol., čemur ustreza tudi napis. Vsi ti ostanki so verjetno istodobni.

V cerkvi se vidi ostanek fresk, ki so deloma izluščene izpod beleža. Na obeh kapelah na severni steni. Ostanek v prvi kapeli ob koru je nerazločen. Vidi se le del draperije in okvira. Okvir je zgoščaj izredno širok, večbarven in vsebuje patron iz križcev in krogovičja. Ostanek v drugi kapeli predstavlja Marijo in Janeza pod križem. Kristusova glava še ni vidna. Marija molitveno sklepa roke. Barve zelena, sinja /svetla/ temno rdeča in bela. Marijin plašč je pokrit s patroniranimi rosetami. Prav dobro je ohranjena karakteristična glava sv. Janeza. Slike so po tem ostanku sodeč iz 1. pol. 15. stol. Kolozistično spominjajo na ostanek v Crngrobu, s čimer nočem naznačiti nobenega delavniškega sorodstva.

Cerkev pravokotna ladja, nekdaš z ravnim lesenim stropom, sedaj obokana na notranjih opornikih. Prostor med oporniki s šilasto banjo s sosvodnicami. Ladja ima potlačeno banjo s sosvodnicami in mrežo izven stoječih robov. Bližina gotike, mogoče druga pol. 16. ali zač. 17. stol.

Prezb. ima gotski obok. Prvo polje križnat svod z okroglim sklepnikom in rebri. Rebra po roboh. Rebra po roboh mnogokotniška. Rebra slone na konzol-

lah, ki so sestavljene iz koncev reber, kakor v južni stranski ladji v Laškem. Rebra so zelo močna. Drugi sklepnik ima plastično petlistno roseto. Vse kaže na zgodnjegotsko dobo, težko pred začetkom 15. stol., verjetno iz ~~14.~~ 14. stol. V prezbitteriju ob oltarju v južni steni je kamenit sedež v steni, prekrit z dvojnim polkrožnim lokom, slonečim na geometrični konzoli/podobne kompozicije kakor ostale konzole /konec reber/ Ob slavoľoku na severu in jugu prizidana po ena kapela podobne arhitekture kot pri Sv. Antonu.

Oltar v južni kapeli iz srede 17. stol. ima sliko sv. Ane z Joshimom in Marijo na balustradi ter zelo dobro sliko sv. Mihaela. Zelo interesantna je slika vseh svetih v južnem stranskem oltarju/ ob kapeli. Zgoraj sv. Trojica, obdana od mnogih angelov, v drugem pasu na levi apostoli, na desni angeli, /razločen sv. Mihael/. Pri sv. Trojici na levi kleita sv. Janez Krst. in Marija pod Sv. Trojico v sredi v drugem pasu skupina 4 evangelistov, ob njih na levi malo nižje 4 cerkveni očetje, na desni malo v ozadju, očeki z Mojzesom in Davidom. Spodaj pa cele vojske svetnikov in svetnic /svetnice na levi, svetniki na desni/. V ospredju na levi Marija Magdalena, Barbara, Katarina, na desni sv. Štefan, Ignacij, Frančišek, Dominik, bradat pater, pluviale čez rame ter zadaj še eden v črnem - predstavniki glavnih redov. Obdelava istega sloga kot sv. Uršula v spodnjem Bitnju. Slika zanemarjena, a razmeroma dobra. Zelo karakteristična po kompoziciji - Dürerjevi Vsi svetniki še vedno straše!

V atiki obglavljenje nekega svetnika v duhovskem ornatu, zadaj na desni/

ječe, na levi pogled v poglabljeno pokrajino, kjer se vidi čez rob prednjega plana/? množica. Zadaaj mesto. Slika dobra.

V severnem oltarju z letnico 1663 /istočasen je južni oltar/ v atiki sv. Janez na Patmu, zdi se preslikano. Spodaj krst v Jordanu. Videti je razmeroma dobre slike, a močno poškodovane, ako ne enkrat preslikane. Jezus stoji v reki, na desni cvčke in sv. Janez, ki krsti, zadaaj gozd, na levi na bregu sedi angel in gleda iz slike ven, zgoraj Bog Oče in Sveti Duh.

V oltarju ob koru na sev. strani sv. Boštjan. Pokrajina z drevjem na levi, na desni eno samo drevo, kateremu je Boštjan privezan. Na levi stoji močno razgiban rabelj, ki strelja Boštjana, pred njim drug, sklonjen na tla, ki pripravlja lok. V ozadju nerazločno vidno par konjenikov. Slika je nujno treba očistiti. Bržkone iste roke kot slika v drugem severnem oltarju. - V atiki v pokrajini na sredi sv. Rok, ki kaže rano in pes ob njem. Vse slike zelo značilne in razmero a zelo dobre. Vredne restavracije.

Zelo dobra je slika Merijinega Oznanjenja v lepem rokoko okviru ob slavo loku na levi iz 2. pol. 18. stol. Nima nič zveze s slov. slikarstvom.

Stele, XXIX, 12.12.24.

Pod streho na sev. ladji: slikan omet od prezbitarija do preko ozadja pravokotne stene(do kora) Nad korom ni nič. Večbarven pas s patroniranimi križi zgoraj. V prvi sliki se vidi pod obokanim lokom frontalno nimbirna glava z zelenim vencem(trnjevo kr.no)

Na drugem pravokotnem zidu se vidi vrh koče s streho iz velikih opek za tem(na desno) zidom nov predelek, torej začetek druge slike in kos okvira z lokom. ~~xxxxxxx~~ Pri zadnjem na levo bogata in košatolasa glava s kr.no. Na desno hrib z gradom, dve mladi brezbradi glavi, ena s razčesanimi lasmi, druga s kapo brez krajev, na d.od njih velika zvezda, torej slika sv. treh kraljev.

Na oltarju slika vseh svetnikov je v d. oglu spodaj podpis: Simon Judas Stupan A.1662:

Zgornja slika v istem oltarju obglavljena je nekega duhovna v ornatu. Podpis na levi spodaj S:J:Stupan. fecit.

Od korom na l. je ohranjen osmerokoten polsteber z visoko nogo s pristreškom na vrhu in nizkim enako oblikovanim kapitelom. Ta polsteber je nosil pravokotni kor, sedanji torej povečan napram vshodu.

Na str. oltarjih lepi rezljani svečniki zač.18 in l.pol.18. stol. Dveh vrst. Ena s rodnejše slike 17. stol., druga že čisto baroku l.pol.18. s. odgovarjajoča. Vrste plehastih kovinskih svečnikov s tolčeno ornamentiko, sr.

Zunaj na juž. steni ostanki fresk, 2 plasti, druga ni drugi. V novejši vidna roka sv. Krištofa, ki se opira na desno ter bordura s patroniranim vzorcem. Na desno od njega v ovalnem okviru stoječa nerazločna figura, pod njo ostanek klečeče postave nato še sled obraza, rdeč pod vratom spet plašč in desnica, ki drži meč v roki. Zraven vrh napisnega traku s tekstom: Fiat misericordia in g tski. Zraven na desni 2 bolj ohranjeni vrsti in ostanki dveh vrst napisa v gotiči:

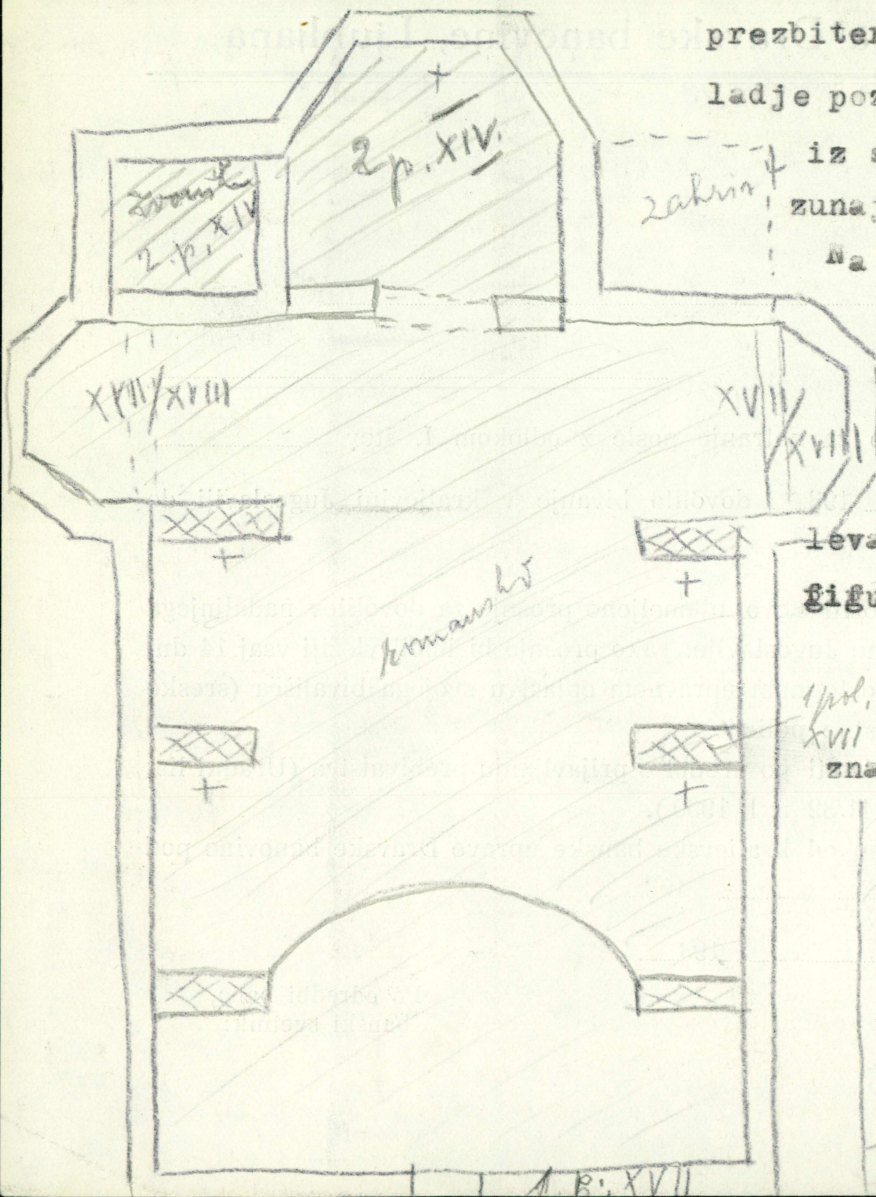
1. Ano Dñi M^oCC(CC) prvotno viden) L naslednje uničeno torek po 1450--

2.-- leit pegrab----- (nečitljiv)

3. in 4. vrsta samo stanki črk. Ve bolj na desno stoječa figura v lila plašču bržkone meniška, opirajoča se na palico kot sv. Anton. Rdeče ozadje, lila plašč, zelen nimb. rdeče-rumen okvir. Na l od njega sled stoječe ženske figure z nimbom in spodnji del še ena. Izpod sv. Krištofa je viden ostanek starejše slikarije, črne črke na belem dnu, rdeča in zelena barva.

Stele, L, 3.3.1939, str. 18³⁰ - 19.

Prezbiterij mlajši od slikarije na slavaloku. Slavalok posname ogle okvirov sv. Jurija in sv. Krištofa. V prezbiteriju ni nikjer ostankov slikarije prve periode. Nahajajo pa se skozi na notranjščini severne stene (pod sliko Križanja rumen trilisten okvir za sliko in spodnji dekorativni pas z ornamentiko istega sistema kot drugod na celem slavaloku in na zunanjščini južne stene. Zvoniknin

prezbiterij nedvomno istodobna. Obočna arhit.

ladje poznejša kot novejša plast slikarije iz sr. 15. stol (datum na votivni sliki zunaj na juž. steni).

Na levi od slavaloka na steni slika z angelom. Na levi stoječ angel v dolgi halji pod vratom, po telesu navzdol in spodaj široko rdeče obrobljeni, ena perut (desna navzdol) leva navzgor razprostrta. Nad glavo desne figure, stoječa nerazločna z napisom v nimbu. Suknja uničena, plašč rdeč tesno prilegajoč na levi (njegovi) značilne gube.

podobno kot v
Turnišču in na

siensko vplivanih slikah.

Skela, LXXXIV 9 XII 1930 H 2-10'

Enoladijska stavba, princip šolski, ampak še prav pozna. Ozek, zelo šilast slovolok s p rezanimi rebri loči ladjo od prezbitorija z gotkim bogatim profiliranim rebrovjem. Okrili sklepniki, križni avod.

Ladja ima notri potegnjene podporne slope, pravzaprav debel zid, kakor kamnjak, tako nastanejo dosti globoke niše. Arkade šilaste. Strop niš šilast iz vsake strani gre po ena štinkapa. Strop ladje lahko šilast, od vsake niše ena štinkapa, sicer pa netzgewölbe mesto reber, ostri ven stoječi robovi.

Na mestu križne ladje dve baročni kapeli s 3 str. zaključkom.

Prezbitorij: na listavi strani 5 gotkin oken z masswerkom, niša za posodo zaključena z dvolokom, katerega srednji del sloni na bogato profilirani okonk konzoli.

V sev. str. ladji čeden novogotski schreinaltar, krila so fiksna. V sredi je Marija (Mater Dolorisa) na krilih po 2 slike. Oltar čeden, če tudi nov. Pri vходу v t kapelo na steni ob slavaloku zelo lepa slika Marijinega oznanenja z okroglim zelo lepim rokoko okvirjem. z bogato rocaille ornamentiko.

Križnica preprosto delo pod vplivom klasicizma, neurečeno poslikano.

V juž. stran. kapeli sedaj bogate jaslice iz kipcev sestavljene. Velika kamela in slon. Prav Originalno delo.

Oltar izdelan z jaslicami, sicer pa delo srede 17. stol. Kot ostali les še dosti dober, pa že precej črviv. Gl.slika ni vidna, ona v atiki predstavlja sv.

Ano. ki uči Marijo. Passunja - zlat ornament na kostanjevi arhitekturi in

in ozadju.

Orulje majhne. Omara iz zač. 19. stol. pa še dosti znosna, le zelo slabo po-
barvana. Oltar v juž. niši ladje nekako istočasen z ostalimi, zelo čeden, fa-
sunga slaba, ista kot v str. kapeli.

Napiona deska poslikana tako, da napisa ni videti. Pri restavraciji gledati,
da se reši napis-. Tudi slike, stare slabo napete, dosti dobro ohranjene, a mo-
zamazane. Gl. slika v tem oltajru Vsi svetniki. V atiki obglavljenje nekega
svetnika - mašnika v pokrajini.

V sev. str. ladji v prvi niši od prezbiterja sem oltar iste dobe in istega
dela. Fasunga ista, mogoče celo prv tna, vsaj v velikem delu.

Na zokelnu pod stebri 2 grba na listovi strani. 5 grbov.

1 in 4 enak pes, črna pokonci stoječ brez zadnjega dela,
noge dvignjene kot da prosi črne na zlatem polju.

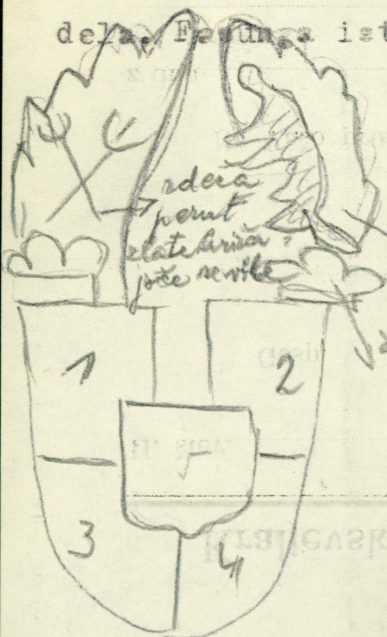
2 in 3 grb na črnem polju roža z zlatim stebrom in 3 plavi-
mi cvetovi.

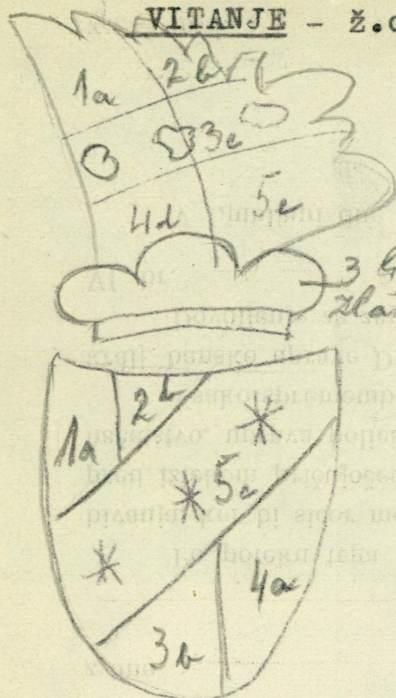
zlate peruti in črni pokonci stoječ pes z rdečim jarkom
zlate kroga

Deloma poškodovan, 1 in 5 na peruti: zlato polje, ži-
val v obliki martinčka. 4 in 2 na temnozelenem polju
zlat polmesec. 3. belo polje, 3 zlate zvezde.

Na grbu, 1 in 4 kot zgoraj, 1 in 5, 2 in 3 kot 4 in 2,
5 kot 3.

Napis pod gl. nišo: Gloria Deo Memoria posteris (z zl. črkami)

Spodaj z otico: Diessem Altar hat Gott vnd Weden
heilligen Ioannes der wolledl. geborne Herr Herr Ioa.
Matthiass Gaschnigkh zum Meihauß et der Herrschafft
Weitenstein bestant Herrn vnd sein Hoch. geehrteste fr
frau Gemachlin frau frau Ena Catharina ein geborne v
von Gablhoffen. F.F. A.1663.

Istodobne, zelo zamazane slike, deloma pokvarjene. V
V glavni niši Arst v Jordanu, v atiki sv. Vanez Ev.
V zadnji niši na sev. strani (juž. prazna) oltar i
iste dobe in dela. "apisa ni, ali je zamazan. Fa-
ssunga v glavnem ista. Slike slabo vidne, glavna
sv. Boštjan, atika sv. Rok. Vse zelo ohranitve vredne.

Poleg oltarja na sev. steni deloma okrušen omet in sledovi poznogotskih
fresk. Pri zadnjem oltarju se ne da nič razločiti, razen barv in patronim-
nih bordur. (križci in krogičje).

Pri drugem oltarju (z napisom in rbi) ostnaki slik 3 svetnic. Doba nekako
sreda 15. stol. (po primerjanju s kranjskimi).

V slavlolu na vsaki strani vzdian po en nagrobni kamen. Posebno bogat z rbr
(na enem pes, ki je tudi v grbu na oltarju) in lepim renes. an. eljčkom z
1 etnico 1561. Fran Juliana Weillent Herren Wolffen von Hamburg freiherrn z
zu Ortennegg vnd Offenstein.

Dru. i sev. ima letnico 1675 in je preprost.

Na fasadi portal, barok. En nagrobnik. 2 druga novejša napisna kamna.

En nagrobnik z letnicami 1686 in 1706. Na juž. str. zunaj ostanki fresk 2 plasti, spodnja le sem in taj vidna. Gotske. Vidna postava, bržkone klečeča z mečem v roki poleg je gotski napis: "fiat misere..." Več poznejših nakracljanih napisov.

Poleg omenjenega moža, štiriočlato polje z gotskim napisom, razločijo se samo posamezne črke. Prva menda veliki D----

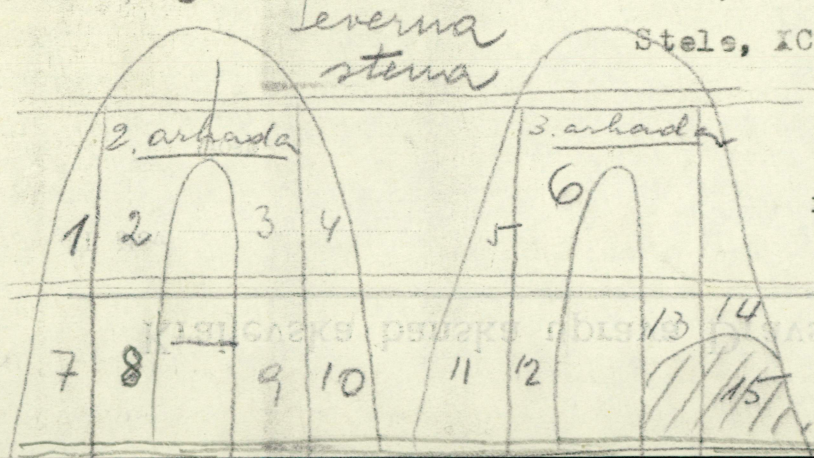
Nato dalje proti str. vходу ostanki 2 slik, prva svetnica s križem v roki druga klečeča (Madona) vtisnjen nimb, čas 2 pol. 15. stol.

Zraven kamen z izpisom latinskim napisom.

Prezbiterij ima zunaj močne opornike.

Zvonik je gotski z maswerkom v linah, stoji ob sev. steni prezbit.

Stele, XCVIII, 6.1.1920, str. 3-7.

- 16 1. nerazločen odlomek
2. Oznanenje, Marija uničena razen glave.
3. Obis pri teti Elizabeti v pokrajini s tremi gradovi. Oh-ranjena samo zelena in lila obleka
- 17 4. ...aster del pokrivala in

desna stoječa žena.

4. Rojstvo. V temnordeči dolbini klečeča Marija z razpuščenimi lasmi, pred njo na tleh nago dete. Marijina glava in vse ostalo uničeno.

5. nerazločen odlomek

6. Pohod sv. 3 kraljev v pokrajini s gradom. V Jeruzalemskih vratih skozi je prihajal bradat kralj na rjavem konju. Desno od okna glava zamorca, ki pije iz bele buče in deli tretjega konja.

7. Prednji del oslička in figura z moleče sklonjenimi rokami v vratih. Vhod v Jeruzalem.

8. Zadnja večerja. Ohranjen levi del. Pri ustih pride majhen hudič, za hrbtom drži z levico ribo.

9. Oljska gora, ohranjen samo hribček terasastih oblik s kelihom, del ognja in moleče Jezusove roke.

10. Jezus pred Pilatom, desni konec uničen.

11. nerazločni odlomek

12. Trnjevo kronanje v baldahimastem prostoru. Jezus do pasu doli uničen, rablji razen nok in dela glave desnega.

13. nerazločen stanek

14. Janez in Marija pod križem.

15. ostanek barve starejše slikarije, istodobna z ono na slavaloku.

16. mavričast pas, patr niran s križci.

17. siv pas z belo kito.

18. širok črno risan bel pas s stiliziranimi listi iz prve slikarije

Stele, LXXXI, 9.8.1950, str. 33 - 34.

Slavolok in prezbitერიj zidana iz enotnega materjala, zelo nepravilen lomljen kamen.

Za vel.oltarjem je v zidu zazidana odprtina do tal segajoča v širokosti ozkih vrat. 90 cm šir.

V sev. zidu prezbitერიja je malo na desno pod štirioglasto duplino(odprtino) za sv. olje, zazidana manjša pravokotna duplina, 28 x 33.

Vrata pod zvonik so baročni prizidek.

V juž. steni je d. od dupline z dvojnimi lokom zazidana šisto majhna prišiljena odprtina 19 x 33 cm.

Sedanja vrata v zakristijo so poznejši vzidek.

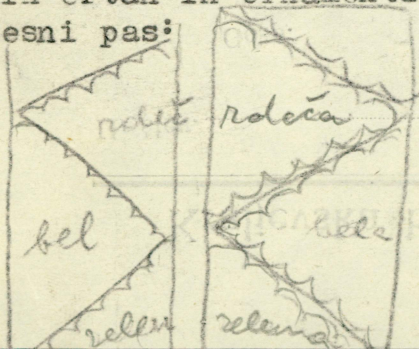
Na levo od sedanjih vrat v zakristijo je zazidana odprtina, ki pa ne sega do tal, šir. 115 cm. Pribl. 55 cm od tal sega stari zid.

Doslej odkrite slikarije.

Na slavoloku se prvotni omet končuje kakih 20 - 30 cm nad sedanjo ostjo v ravni črti, kar označuje višino prvotne z ravnim lesenim stropom pokrite ladje.

Vrhu slavoloka je odkrit na l. in desni loka po en navpičen pas izvršen v črnih črtah in ornamentiran z rdečimi, belimi in zelenimi stiliziranimi listi.

desni pas:

Ornament je podoben kot na Vrzdencu. Vsekakor se bo v ti prvi plasti našlo tudi figuralno. Na levi ob stiku z baročnim svodom pokriva prvo plast novejša iz sr.

15. stol. Vidi se desno kos figure v belem plašču, patroniranim z rdečimi rozetami. Na desno od nje sivo bradata figura v lila plašču ter drobno s križci (patron) pokrit dekorativen pas.

Skupina iz 15. stol. naj se sname in odkrije prvotna. V pritličju je v bližini slavoloka na l. najprej

zazidana odprtina. Na celi steni do nekdanjega kota ladje pa je tu ostanek dokaj nerazločne ~~zazidana~~, mestoma skoraj na surov zid slikane velike kompozicije. V dveh srednjih lokih ladje na sev. steni so se ohranile freske iz sr.15.st. v dveh vrstah, dočim je vrhnji pas in nekatere glave deloma ohranjen pod streho. Južna stena nima znotraj slik, pač pa zunaj. Okna v sev. steni so novejša, ker so predrli slike obeh pusti.

V prvem loku od zapada, na levem ~~xxx~~ od okna v drugem pasu ostanki dveh scen. Delitev gre od vrha dol, enotno za vsa polja. Od ~~x~~ polja se vidi samo nerazločen kol, v desnem je Marijino oznanenje. Cel je ohranjen angel, zdi se da kleči, v beli suknji, ki je zelenkasto senčena, v neke vrste rumeni dalmatiki z močnimi navzdol padajočimi rdečimi gubami ter čez rame dolgim rdečim plaščem z zeleno podšivko in zelenim stoječim ovratnikom. Okrogel obraz z rumenimi kontrastnimi lasmi. Jesna ima gesto govorjenja ali latinskega blagoslova, leva pa drži napisni trak: Ave gratia plena dno tecum.

Ozadje spodaj zeleno, v sredi do višine ram figure lila in na vrhu zpet ozek zelen drobnost s križci posejan pas. Od Marije na desni se je ohranila samo glava. Vidi se, da kleči pol v svojo levo in obrača glavo nazaj. K glavi priletava golobček.

Naslednja scena, ki se ri ne takoj ob Marijini glavi je popolnoma uničena po oknu, razen desnega dela zeleno obležene figure. Tudi sledeča scena, katere je precejšen kos ohranjen je nejasna. V drugem loku v vrhnji vrsti se vidi kos večbarvnega vrhnjega robu osutega z drobnimi križci, čez in čez je scena pohoda treh kraljev. Vidi se zid Jeruzalema na levi in zraven bradat jezdec na konju, verjetno Herod, ki jemlje slovo.

Na desnem oknu se vidi glava črnca, ki pije iz buče in bel konj.

V drugem (spodnjem) pasu v prvem loku 1.scena: niša s portalom in prednji del osliča - Jezusov pohod v Jeruzalem. Delilo napram sosednji je rdeče-belo-rdeče mavričen pas.

2. scenapod poveznjenim lokom. levi del zadnje večerje. Ohranjen v sredi mize Jezus z Janezom, kimu leži od desne na prsih.

Nato tri figure na in ob mizi, ter dve spredaj s hrbti ven na rumeni klopi. Na levo od okna je ostanek Oljske gore. Vidijo se roke (sklenjene) in kelih na hribu.

Najslednja scena je Judeževa izdaja. Skupina vojakov v čeladah in Jezus, dočim je desna stran uničena.

V drugem loku je vrhnji del kronanja sedečega Jezusa na desni od okna pa nerazločen ostanek ene scene ter vrhnji dobro ohranjen del križanja.

Marija s sklenjenimi rokami na levi, v belem z rdečimi rozetami patroniranem plašču in rdeča podšivka in zelena suknja. Na desni Janez v lila obleki.

Marija je pod pasu doli uničena in se vidi prvotna plast črne črte bela barva med njimi in velik del rumene barve.

Na juž. steni zunaj takoj ob oglu velik Krištof istega časa kot novejša plast znotraj, a le slabo ohranjen.

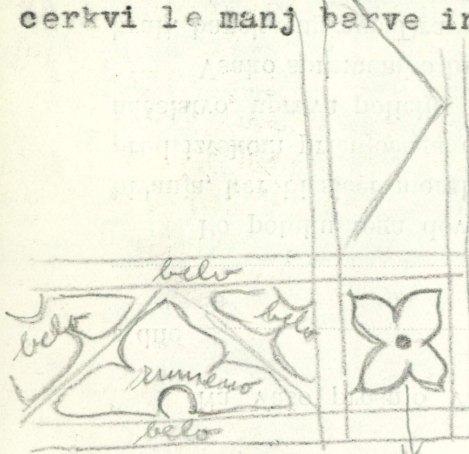
Vidijo se deli rdečega plašča. Ker je slabo ohranjen s uniči in odkrije pod njim se nahajajoči starejši in prve dobe slikanja. Zdi se, da je precej dobro ohranjen. Frontalen, okrog glave interesantno stilizirano z lila barvo zrisan nimb. Glavo obrobajo in na rame padajo rumeni rdeče zrisani kodrasti lasje. Obraz bel z vrisanimi očmi, nos in usta v konturah v vinsko rdečem. Samo pupile so močno poudarjene. Oblečen je v rumen plašč, ki je ornamentiran v rdeči kasti barvi v kvadrata, v katerih so 4 listi. Konture plašča črne, podšivke in ovratnik bel. Kristusa je imel na desni rami, z levo drži zeleno drevo. Arasen. čiste brave.

Poleg novejšega Krištofa, ohranjena v pravokotnem rdečem okviru belo oblečena stoječa figura, skoro do nepoznanja izmita.

Pod njo deloma na desno kleče donator in na desni od njega le deloma še čitljiv napis z letnico 145...

Nekoliko višje na desno v rdeče rumeno rtanem okviru na rdečem ozadju stoječa figura v lila ~~suknji~~ plašču, beli suknji, oparta na palico, zelen nimb. Mogole dominikanec, vsaj okolica vrata govori za to. Nato križanje, do katerega je ohranjena večja leva polovica, desna pa je uničena po oknu. Na vrhu rdeče

rumen, belo zelen pas, pokrit s patronom v neskončnem raportu. Na rdečem ozadju je v sredi križani, vidi se del napisnega traku, del glave, desna roka, pol života, krvave srage in noge do okna doli s pasom. Na levi stoji belo oblečena Marija z glavo rahlo sklonjeno, s sklenjenimi rokami pred seboj. Pod to sliko se nahaja razmeroma dobro ohranjena slika križanja prve pasti, zato se bo fragmetn novejše snel. Obrobljena je z ornamentom kot starejša plast v cerkvi le manj barve in nekoliko druga stilizacija listov.

Ozadje slikarije temnoplavo. V sredi rumen hribček. Na desni stoji, sedaj brez glave Janez, frontalen. Konture črne, suknja rumena, plašč rdeč, držanje rok nerazloženo. Marija pokrita z novejšo, ravnotako križani. Ker se barve prijemljejo novejšega ometa je mogoče ohranitev negativna. Kolorit: rumeno, plavo, rdeče v zelo živih tonih, je zelo jark.

Starejša plast brčkone iz o. r. 1300 - 1340.

Arhitektura prezbiterja zgodnjegotska.

Tehnika starejše slikarije na živ omet, ki je zelo grob, močno peščen belež in nato slikano

Stele, CXV, 30.6.1930, str. 16'-24.

Pod kapitelom stebra enega ~~stena~~ oltarjev se je našel napis F.M.P. 1663.

Sev. stena: 1. polje gornja vrsta: 1. odlomek draperije z nedokožne scene

2. Oznanenje. Klečeč angel v beli suknji z zelenimi sencami, rumeni dalmatiki in rdečem plašču. Desna gesta govorjenja, leva drži nap. trak. Od ~~stena~~ Marije se vidi samo glava. Golobček, ki plava k čelu.

3. Pokrajina z gradom na hribu, stoječa žena v lila suknji in zelenem plašču, brčkone del sre anja s teto Elizabeto.

4. Rojstvo. Rata, klečeča Marija v rdeči suknji, z rumenimi na hrbet razpuš enimi lasmi, lila obzidje v ozadju.

Nago dete vidno samo z nogami. Del nap.traku G, oria.....

2.vrsta: 1. portal hiše ali mesta, rdeče oblečene roke v moltivi sklenjene o-sebe, prednji del osliča - Jezusov vhod v Jeruzalem.

2. zadnja večerja: levo večja polovica. Okrogla miza okrog in okrog sede apostolo. Janez od desne na Jezusovih prsih. Jezu nudi nasproti sedečemu tudi neke vrste hostijo. V judova usta leze hudič, z levo drži za hrbtom veliko ribo - simbol Jezusa, ki ga je izdal. (Na otnik v škof. listu o sim olu ribe - Maribor). 4 figure na levi vidne.

3. Rdeča zeleno senčena gora s kelinom na vrhu. Na kelinu križ. Roke molečega Jezusa oh anjene

4. Jezus pred Pilatom. Na levi sk gina vojščakov v belih čeladah. V sredi Jezus v lila suknji. Na d. na tronu sedeč ilat z dolgo rjavo brado, gledajoč ener-gično k Jezusu in umivajoč si roke (vr se vidi)

Drugo polje: Zgoraj. 1. Ostanek nerazločne scene

2. sv. trije kralji. Na l. Jeruzalemska vrata iz katerih jezdi bradat kralj. Ozadje gore z gradovi. Crnec, ki pije iz bele buče. Pāž na belem konju, drugo uničeno.

2.vrsta: rh bičanja. Vidijo se samo dvignjeni svežnji palic.

2. kronanje s trnjem. Jezus sedi pod odprtim baldahimom v rdečem pla-gšči. Na glavo mu dve prekrižani p lici porivata krono. Vidna roka levega rablja in polovic a desnega.

3. vid se samo del dra erije

4. Kristus na križu, zadaj zelen hrib, do prs ohranjena Marija in Janez Marija ima roke molitveno sklenjene. Janez drži knjigo. Na tem mestu je ohran-jen ostanek starejše slikarije pod sedanjjo. V višini Marijinih prsi je viden bel ločilni pas obrisan s črnimi črtami. Pod njim deli tri listno zarisane niše

Od scene od ej nič ohranjeno. Navzgor vidna slika rija s črnimi črtami in rumeno barvo. Ta pr-votna slikarija je močno naključvana.

Na levo od slavaloka z značilnim v tri kot

Svetlo

rumeno

sti liziranim listnim motivom, menjaje belo, rdeče in plavo. Konture črne. Borba sv. Jurija z zmajem. Ohranjen lepo stiliziran, črno zrisan, rumeno barvan zmaj, z belo črno risano netoprisko perutjo, s katero deloma za kriva pod okroglim lokom stoječo sv. Marjeto. Ob konju, ki je bil belo črno obrisan je ohranjeno samo eno kopito in del trebuha. Ozadje zelenkasto. Krasna je devica. Ozadje v loku sinje, stoji z močno v S črti upognjenim telesom. Na glavi trirogeljske krone. Globok dekolte, dolga rdeča suknja se značilno zbira pri tleh. Vse telo obvladajo konture in lepa vitke črta. Pod sv. Jurijem na levo stoječa frontalna figura in več drugega nerazločnega. Pod devico viden v novi plasti angel z mečem, ki se sname. V stari plast vidna zgoraj s črnimi črtami obrobljena slika: frontalno stoječ angel z rdečim nimbo. Risba glave uničena. Leva perut ob telesu, desna stegnjena proti desni. Dolga bizantiskom prikrojena suknja angela je svetlorumena ob vratu po sredi navzdol in spodaj obrobljena s širokim rdečim robom. Na desno od angela stoječa postava v rdečem plašču, ki še ni vsa odkrita. Može Marijino Oznanenje. Na vrhu slavaloka se zdi, da je samo ornament. Na desno od loka nad streho prižnice še ne odkrita rumeno oblečena figura. Na zunanji strani - juž. stena - Pod odstranjenim križanjem srede 15. stol. odkrito križanje prve plasti obrobljeno z belo, odkrito križanje prve plasti obrobljeno z belo rumeno črno obrisano v trikot komponiran listno ornamentiko. Ozadje temno plavo. Spodaj v sredi rumen griček, na katerem stoji zelen križ posnemajoč naravno drevo okleščeno, zelena barva. Odrezani konec (levi, desni kakor desna polovica Jezusovega telesa uničen) pobarvan rdeče. Glava Kr. skoro vsa uničena. Venec je bil rdeč (cinober), a je postal lila barve. Desna Jezusova roka je postala lila, ker je bila rdeča, pribita je z velikim črnim žebeljem. Kr. telo je bilo močno izpognjeno in sesedeno. Lepo naguban pas mun sega do kolen. Telo in prti sta črno obrisana, mestoma

tudi rujavo. Nogi sta pribiti na križ, druga čez drugo.
 Na desno stoji "anez, ki ima uničeno glavo, su nja rumena, risba črna, plašč rdeč. Ves je postal lila. Na levo je krasna figura Marija stoječa, za njo rumen križ na katerega je privezan, ves razgiban poprej rdeč, sedaj lila desni razbojnik, čigar dušo sprejema v kotu gori angel. Marija je z devico v cerkvi vred najlepša figura tega cikla. blešena je bila v rdečo suknjo z dolgimi rokavi, sedaj je postala lila. Na glavi ima lepo nabrano pokrivalo s sledovi rumene barve. Plašč, ki jo tesno oklepa je drobno naguban in bel. Obe roki obupno steguje sklenjene, kakor v krčeviti molitvi predse. Ta gesta popolnoma obvladuje njeno postavo. Sedaj lila venec, ki je bil rdeč.
 Sv. Krištof je obrobjen s črtami na belem polju ter temno trto brez listov. Ozadje pokriva na belem polju rumena trta. Na levo je v srednji višini doselej slabo razločna figura bržkone na bregz vode. Plašč je rumen pokrit z rdečim vzorcem, opasan je z belim pasom. Okrog vrata ima bel ovratnik, suknja vidna na prsih je bela. Leva roka drži zeleno stilizirano drevo, desna pa dete Jezusa. Glava Krištofa strogo frontalna, risba las in podrobnosti v belem obrazu rumena, lepo stiliziran nimb je lila barve. Krasna monumentalna figura.
 Glava in vrat Krištofa sta bila rdeče modelirana, kar kaže sedanja lila. Lila venec okrog glave je bil provtno tudi rdeč, kas se še nestoma vidi.
 Starejša plast slike nedvomno starejša kakor prezbiterij, kar kaže na pozidavo cerkve v 14. stol.

Stele, CXv, 1930, str. 36-42.

Nad votivno sliko napis v lat majuskuli: O I(?) PETRVS. Nanaša se nedvomno na sliko nad ohranjeno votivno.

V sliki donatorja več vrezanih ali z rdečilom napisanih podpisov:

.. 1592 - H Johannes

Pe-- iz 1575

HJ. 1577

Napisni trak donatorja: Fiat miseria....

Slika na levi od križanja starejše plasti predstavlja na rdečem ozadju v

beli suknji, lila plašču - sv. Anton puš'avnik?

Na slavoloku na levi strani predstavlja slika s stoječim, bizant. oblečenim angelom - sceno dveh oseb. Levo angel stoječ v rumeni halji do peta z rdečim robom pod vratom spodaj in od vrha do tal. Rdeč nimb, ena perut je obešena navzdol, druga razpeta na desno nad glavo druge figure. Figura stoji ogrnjena v rdeč plašč, ki na desni dela značilne gube. ~~X~~ Oba obraza sta žal uničena. Slika na levi od te je čisto nerazločna in se prebeli. Razloči se edino noga frontalno stoječe figure. Spodaj je deloma ohranjen posvetilni križ.

Na slavoloku se zdi, da je bil vrh prvotno brez slikarije. Na belež slikano se je na njem ohranilo na levi le dvoje rozet, rdeče in zeleno barvanih in belo in črno obrobljenih, ter ostanek št.2.

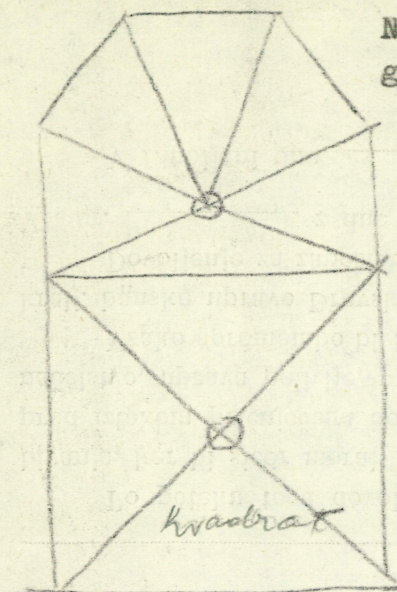
Na desno od vhoda je podplat in sekira črno na belo slikano in rdeče barvano pri podplatu znotraj, ter dvakrat letnica 1. 7. Z. Z, 17. Z. Z (1522). Se dalje na desno je rdeče zelen krog z vrisano šestdelno zvzeto, v črnih konturah belo.

Na desno dalje nad prižnico je bordura slike prve plasti, vendar je figura znotraj razen rumene podobne kot Krištof zunan ornamentirane obleke, uničena. Na juž.steni so odkrili na belež slikano križanje, ohranjeno do kolen in vrh glave desne figure. Skrajno primitivno, nekoliko barvano z rumenaksto zeleno in rdečo barvo. Bržkone iz novejšje dobe. Se lahko odstrani.

V polju ob slavoloku sta odkrita dva kroga, slikana. Belež iz ste dobe kot krogi na slavoloku. Levi je rozeta v zvezdnih žarkih in krog rdeče in črne na belem ozadju. Drugi je krog obdan od žarkov z imenom Jezusovim notri. Enak monogram in rdeče zelen krog s šestrogeljsko zvzeto belo, črno obrobljeno.

Kakor na slavoloku se je našel tudi na sev. steni pod sliko zadnje večerje. Vse iz 1522.

Stele, CXV7.8.1930, str. 54-56.

Nad zaključkom okrogel sklepnik z rozeto, drugi sklepnik gladko okrgel. Rebra prehajajo v koren^{inaste} konszole

Razmeroma zgodnja gotika, 14.stol.

V prezbiteriju na desni je dvojna duplina, loči jo bogato stopnjevana in profilirana konzola, na kateri slonita dva loka.

Pod korom ohranjena obstenska polstebra iz gotske dobe na katerih je slonel prvotni kor.

Prezbiterij bi mogel biti istočasen z ladjo, čerpav je nekoliko višji od njenega stropa. Proti pa govori posebno dejstvo, da ni bil poslikan, ker je bila vsa ostala cerkev poslikana.

Slike na slavaloku pod sliko sv. Jurija predstavljajo na levi en face postavljena angela v dopetni bizantinski halji, desna perut povešena, levy razpeta za glavo sosednjega svetnika. Obraz angela uničen. Ges-

ta desne roke nejasna, levo ima pred životom in drži ž njo tehtnico, katere palica in desna skodelica je vidna. Angel je torej sv. ~~Mik~~ Mihael. Figura na desni je vsa uničena, vidna je samo kontura in dobro ohranjen rdeč plašč.

Roke nejasne. Okrog glave ima nimb in napis I(o)hannes. "anez Krst.

Prva sliarija je bila iz 1.pol.14.stol.

Slike so bile črno obrisane in slone na čisto linearnem, delno polneče barve so rdeča, bela, zelena in plava.

Stele, CXXIV, 16.7.1933, str.10.-11!

Maler Viertelberger teilt mit, dass an der Aussenseite der Kirche St.Peter und Paul in Weitenstein bei Cilli sich unter der Tünche Malereien befinden, die nach den wenigen sichtbaren Stellen zu schliessen kaum von erheblicherem kunsthistorischen Werte und nur mer in rudimentärem Zustande vorhanden sein dürften. Als erstes Bild von links aus dürfte ein Christophorus in schreitender Stellung gemalt sein. Anschliessend daran ein Epithaphium, eines Bischofs

mit unleserlichem Spruchband. Weiter nach rechts noch eine Inschrifttafel, endlich ein Bild mit mehreren Figuren(etwa eine Geburt Christi oder eine Flucht nach Agypten) Die Z.K. beschliesst, von einer Blosslegung der Malereien abzusehen.

MDZK: St.III.F.4.1.1905, str.370:Sitzungsberichte:Ref.Dvorak.

Die Z.K. erhebt gegen die Ablösung der erhaltenen Fragmente der Innenmalereien und deren Übertragung in das Diözesanmuseum keine Einwendung. Die Altäre wären nur zu reinigen und die braune ~~Einwenzung~~ Fassung unter Belassung der alten Vergoldung zu erneuern. An den Gemälden wäre der trube gewordene Firnis zu erneuern. Was die Erweiterung der Kirche anbelangt, so wäre, da an der Westseite des Platzes Raum vorhanden ist, die naheliengendste und befriedigendste Lösung damit erreicht, wenn die westliche Abschlusswand derartig durchbrochen würde, dass die Seitenteile mit ihren Laibungen soweit wie die vorhandenen Pfeiler abgebrochen würden und ein entsprechend proportionierter und dimensionierter Bogen zur Erhaltung des Giebels ~~versorgt~~ vorgesorgt ~~würde~~ würde. Die alte Empore wäre abzutragen. Ein neues Trave könnte angebauat werden und für dieses Trave wäre eine flache in Rabitzkonstruktion ausgeführte Decke vollkommen genügend. Die Orgelempore käme in das neue Trave zu liegen. Die neu aufzuführende Westwand wäre nach ihrer architektonischen Lösung genau der alten Wand nachzubilden. Die Türgewände, die kaum mehr zur Verwendung gelangen können, hätten präzise nach dem alten Vorbilde gestellt zu werden. Auch die Grabplatte wären zur Versetzung zu bringen. Bezüglich der zu ergänzenden Seitenwände hätte man an den Bestand entsprechend anzuschliessen, eine Ausbrechung von Fenstern an der Stelle, wo die Orgelempore war, muss wohl wegen der Beleuchtungsverhältnisse zugestanden werden. Der Ausgang zur neuen Orgelempore könnte entweder so, wie er war im Innern der Kirche oder aber aussen,, dann aber in den allereinfachsten Formen angebracht werden.

MDZK: St.III.F.10,1.1911, str. 361;Tätigkeitsberichte

V Najstarejših listinah se Vitanje imenuje Wittenstein. Ž.c. v Vitanju, pa tudi ves kraj so včasih imenovali na jezeru, verjetno ker je tu včasih Hudinja ~~xxx~~ bila zajezena in je naredila jezero. Prvotno je pripadala pod župnijo Šmartno pri Slov. gradu

Ž.c. prvotno imenovala sv. Peter na jezeru je zgrajena v obliki križa. Prezbitorij je zgrajen v 15. stol., restavriran l. 1868, ima preprost križni obok z močno iztopajočimi rebri. Apsida ima opornike in je tristrano zaključena. Okna so šilasta. Gl. oltar je gotski, delo Tomaža Fantonija iz Jamne pri Konjicah, narejen l. 1877.

Slavolok ima potlačen, šilasti lok.

Ladja je imela prvotno raven, lesen strop, pozneje je bila obokana, zakar so postavili močne pilastre ob stenah. Ob teh pilastrih so postavljeni 4 str. oltarji: l. sv. Janeza Bapt. z napisom: Gloria Deo, Memoria Posteris. Diessen Altar hat Gott vnd beden Heilligen Ioannes zu Ehren vergülten lassen der Wolledelgeborne Herr Herr Matthias Gatschnikh zum Neuhauss et der Herrschaft Weitenstein bestand Herrn vnd seine hochgeehrteste Frau Gemahlin Frau Frau Eva Katharina, eine geborne Gabikhoffen FF. Anno 1663.

2. sv. Sebastjana in Roka.

3. vseh svetnikov iz l. 1683.

4. menza, nad njo slika M. žal. M. B. Tu je stal do l. 1868 oltar sv. Mihaela z napisom: "Gott vnd den Herz Engl St. Michael zu Ehren hat diesen Altar vergulden lassen der Edl Vest vnd Wohlgeborne Herr M. Michael Marinschek mit halben Bnkosten Herrn Laurent. Koren Vikarn - also aus der Zeit 1664-1671 1675.

Obe str. kapeli sta pozneje dozidani.

V desni kapeli je stal do l. 1865 oltar bratovščine sv. Franc. Xsav. Na njegovo mesto so postavili po načrtu arh. Hannsa Pečnika gotski narejeni vel. oltar, ki je bil v gotskem stilu. V levi kapeli je stal do l. 1866 oltar bratovščine žal. M. B., sedaj stoji tu oltar nadangela Mihaela.

Ladja ima dva gotska str. portala, severni je zaz dan.

Cerkev dolga 14 klafter, široka 5 klafter in visoka 6 klafter.

Zvonik stoji v kotu med prezbit in sev. kapelo, njemu nasproti pa zakristija.

Zvonovi imajo naslednje napise: veliki zvon: St.Petre ora por nobis. Nicolaus Urbanus Boset Cilli me fudit. 1691.

Laudo Deum verum, plebem convoco et cleram Defunctos ploro, pestem, vento fugo, festa decoro.

srednji zvon: Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis. Anno 1769 Gasper Balthasar Schneider Celejae me fudit.

mali zvon, napis v gotski minuskali: " Georg renner maister zu vlkhermarkt mich gossen im m d iar." (1500)

Zvonik je bil restauriran l.1809. Kronogram nad vrati: SVb Pastore Andrea TschebVL rVinosa pariterqUe teCtVM nas noviter exstrVitVr.

L.1807 je bila nevarnost, da se bo udrla streha, zato so cerkev zaprli. Pozneje so jo popravili.

Nagrobniki: Na zunanjščini c. vzdani rimski kamni(str.17)

1. ob slavaloku nagrobnik z dvema grboma in spodaj epitaph: " Hie ligt begraben Frav Juliana weillant Herren Wolfen von Lamberg Freiherrn zu Ortenegg vnd Ottenstein saligen vnd Fraven Ursula geborene von Dietrichsteleibliche Tochter vnd Herrn Sigmunden Schrotten zu Kondberg rö.kais. majrath elicher wemahel die gestorben ist den 30.Tag Januarii im 1561 Iar de allmechtig Gott sei der Seel genädig vnd barmherzig.Amen.

2. ob slavaloku nagrobnik z težko čitljivo pisavo: 16 Laurentio Khoren 75 AA(artium liberium) et Phil.Doct..... Ecclesiae Hujus.....Vicaria, quod C flor. pro concinendis litais aliosque CC flor. ut inde obitus sui dies

23. Julii Missto et 6 flo. in egenos distributione annue recolatur, pie fundaverit, Memor ergo positum. Hodie mihi, cras tibi.

3. Epitaf: Hie ligt begraben der Wol Edl Veste Her Joh. Joseph Stanacher

Pfleger der Hoh. First.Gurg Herrschaft Weitenstain. So gestorben den 11. Juni J.E.G.Anno 1706."

4. na zap.steni epitaf iz 1.1755.

Pokopališče: prvotno je bil okoli cerkve, pozneje novo pokopališče pri. Župnija hrani Urbarje in Inventarium iz 1.1730.(str.401 - 409.)

Župnišče: namesto starega so 1.1845 postavili novega.

Župnijske knjige. Arstne iz 1.1697, poročne z 1.1697, mrliške od 1.1738.

Ign.Orožen: Das Dekanat Neuhaus, 1.1893, str.375-452.

Nov oltar v gotskem slogu, ki ga je naredil dunajski prof. Janez Pečnik.
"a žalost pa jim ni všeč.

Zg.Danica, 1.1869, str. 383.

VITANJE (Weitenstein)

Fara, posvečena sv. Petru in Pavlu .

Pravilno orientirana cerkev stoji na ravnini severno trga v n. v. 478m.

Viri in literatura: Ignacij Orožen: Bistum und Diozese Lavant VIII.
Dekanat Neukirchen, Maribor 1893; Farna kronika; Konservatorska poročila
ZUZ I, XI, XII;

Cerkev sestavljajo: Pravokotna ladja, kateri sta ob vzhodnem koncu prizid
ni 3/8 zaključeni, enako visoki kapeli, enako visoki le nekoliko ožji,
3/8 zaključeni presbiterij, kateremu je na severu prizidan prizmatičen
zvonik, na jugu pa nadstropna zakristija. Gradnja je kamenita, ometana
Strehe: enotna, sedlasta, strešasti, škrljeve, zakristije pultasta,
pločevinasta, zvonikova 8-strano piramidasta škrljeva.

Zunanjščina: Nerazčlenjena ladja brez talnega in z kasnejšim, žlebastim maltastim venčnim zidcem. Fasada ima v osi marmornat portal baročnih tradicij s slopastima podbojema, preklado, profilirano gredo, 2 ravnima čelnima kriloma in dvojnimi križem v sredini. Nad portalom je gotško okroglo okno, še više pa 2 lini, katerih ena je pp, druga pa ima obliko križa. Fasadino čelo se končuje zelo strmo. V fasado so vaidani 3 nagrobniki, katerih eden je iz l. 1839, drugi iz l. 1828, tretji pa iz l. 1706 in se glasi: HIE LIGT BEGRABEN DER WOL EDL VESTE HER JOH. JOSEPH STANACHER PFLEGER DER HOH. FIRST. GURG HERSCHAFT WEITENSTEIN. SO GESTORBEN DEN 11. JUNI J. E. G. ANNO 1706. Pod sedanjim beležem fasade je ohranjen starejši omet z opečno, pozneje plavo pobarvanimi šivanimi ogali. Glavni oltar je iz l. 1930, delan po vzoru prejšnega. Ladžina severna podolžnica ima v vzhodnem koncu šilastoločni portal, izsekan po prastarem načinu iz enega kosa kamna, ki na gornjih ogalih dvakrat valovito iztopa v steno. Vsa 3 okna so šilastoločna s poševnim ostentjem ter visoka, le zapadno je nizko, pritlično. Tudi na tej steni je še ohranjen originalni gotški omet.

Ladžina južna podolžnica ima enak portal in 2 enaki visoki okni kot severna. Vanjo je vžidan marmornat rimski pp kamen z napisom: SILVANUS/ IANTUMARI. F./E. SUCCESSA- CO./ V.F.S.E. S.IUNIA. F./ AN.X.

Tudi na tej steni je ohranjen omet v več plasteh iz 14. in 15. stol. Te plasti ometa hranijo gotške freske, ki izvirajo deloma iz l. pol. 14. deloma iz sredine 15. stol. Starejša plast predstavlja sv. Krištofa, skoraj 6m visoko figuro, ki je fina v tonu in izredno dekorativna v izvedbi. Desno od slike sv. Krištofa je v oknu sotanek slike Križanja z Janezom in Marijo. Posebno lepa je postava žalostne, od meča presunjene Marije. Slika je nastala že proti sredini 14. stol. in je ~~za~~ od mlajše roke kot sv. Krištof. Rdeča barva obeh fraskantskih plasti je kmalu po odkritju l. 1930. *potemnjela.*

Od mlajše plasti fresk je sedaj ohranjena samo votivna slika, predstavlja joča klečečega moža z velikim nožem v roki in napisnim trakom v gotski minuskuli: FIAT MISERIC(ordia). Desno slike je ostanek napisa, v 4 vrsticah od katerega se da prebrati samo v prvi vrstixxxxxxxxxx ANO DNI M^oCC(cc)L ..., v drugi vrsti ...LEIT PEGRAB..., ostalo je nečitljivo, ter ena stoječa svetniška figura, katere del je odrezan, ker je segal preko roba Krištofove slike. Vidna je tudi sled neke sv. opatice. Kapeli sta brez talnega in z žlebastim venčnim zidcem. Obedve imata v zapadnih podolžnicah in prečnicah po 1 pp okno z luneto in v zaključnicah luneti. Severna kapela ima poleg tega pp okno z luneto tudi v vzhodni prečnici.

Presbiterij je brez talnega in z žlebastim venčnim zidcem. Na oglih ga podpirajo 4 oporniki, ki enkrat vstopajo in se zaključujejo s pultastimi strešicami. V presbiterijevem zaključku je 5 dvodelnih šilastoločnih oken z novim krogovičjem.

Zakristija ima v južni isteni ostro ločen portal in 1 pp okno, v vzhodni pa 2 pp okni eno nad drugim.

Prizmatičen zvonik opasuje pristrešen talni zidec, sicer je nerazčlenjen do vrha, kjer ga opasuje izpodžlebljen venčni zidec s 4 kamenitimi vodnimi bljuvači. Nad venčnim zidcem se zvonikove stene trikotno zaključujejo ter nosijo urna kazališča in nad njimi okrogle line. Vhod v zvonik je v 1. nadstropju vzhodne stene. Do njega vodijo mlajše kamenite stopnice, ki so nadomestile prvotne gotovo lesene. V pritličju severne stranice je naknadno pritrjeni pp portal, nad njim pa 1 pp in 2 šilastoločni lini z gotskimi nosovi, ki imajo posnete robове. Dvojne zvonove line os ostroločne in s posnetimi robovi. Dele jih 6-kotni slopi, krasi pa gotski nosovi. Zvonik je na oglih krasila rudimentarno ohranjena slikarija diagonarno presekanih kvadratov v beli in opečni barvi.

Notranjščina: Tlak je kamenit, črno-bel, v presbiteriju samo bel, ter ves diagonalno postavljen. V ladji je dvignjen za stopnico, pri kapelah še za eno in v presbiteriju pri slavoloku za 2 stopnici.

Ob ladjinih podolžnicah stoje 3 pari močnih slopov, katere povezujejo zašiljene prečne banje z vrezanimi pari sosvodnic. Banjo, katero nosijo, prepreda mreža ostrih robov, ki posnema gotski mrežasti, rebrasti obok. Slopi tvorijo ob stenah nekake plitve, pravokotne kapele, katerih prvi par zavzema pevska empora, ostala pa imata 4 oltarje. Srednji par krasita posvetilna križa in Kristov monogram v sončnem siju.

Zidana pevska empora počiva na enem loku, ki se odpira na zadnji par slopov. Nasi jo prečna ~~križna~~ banja, v katero se vrezuje v sredini križni obok, ob straneh pa manjši sosvodnici. Ob levem slopu stoji kamenit nabiralnik, v kotu ob levi steni pa oktogonalni polsteber, počivajoč na visoki, pristrešni ~~bazi~~ ter noseč enak geometrični kapitel.

Obe kapeli se odpirata z preprostima ppk lokoma v ladjo. Njihove stene krasi pilastri, ki nosijo profilirano gredo, pokriva pa banja s parom sosvodnic in tristranim zaključkom. Vse robove krasi štukirana cvetna vrvica. V levi kapeli je viden pristrešen talni zidec zvonika, kar dokazuje, da je bil zvonik včasih prost.

Slavolok je ostroločen in obojestrano posnet. V ostenju ga krasi dva nagrobnika. Desni, okrašen z 2 grboma, ima napis: HIE LIGT BEGRABEN FRAU JULIANA WEILLANT HERRN WOLFEN VON XX LAMBERG FREIHERRN ZU ORTENEGG UND OTTENSTEIN SALIGEN UND FRAU URsula GEBORENE VON DIETRICHSTAIN ELEIBLICH E TOCHTER UND HERRN SIGMUNDEN SCHROTTEN ZU KINDBERG RO. KAIS. MAJ. RATH ELICHER GEMAHEL DIE GESTORBEN IST DEN 30. TAG JANUARIIM 1561 JAR DER ALLMECHTIG GOTT SEI DER SEEL GENADIG UND BARMHERZIG. AMEN.

Levi epita^f se glasi: 16 LAURENTIO KHOREN 75/ AA(artium liberalium) ET PHIL^v DOC...ECCLESIAE HUIUS...VICARIA~~XX~~, QUOD C FLOR. PRO CONCINENDIS LITALLIS ALIOSQUE CC FLOR., UT INDE OBITUS SUI DIES 23. JULII MISSTO ET

6 FLO. IN EGENOS DISTRIBUTIONE ANNUE RECOLATUR, REXX PIE FUNDAVERIT, MEMOR ERGO POSITUM. MODIE MIHI, GRAS TIBI.

Ko so l. 1868. znižali tlak presbiterija za 2 stopnici, so morali uničiti grobnico z ostanki vikarja Korena.

Presbiterij je le malce ožji, a enako visok kot ladja. Njegove stene so nerazčlenjene. Pokriva ga rebrasti obok, katerega sestavljata križna in zaključna 5/8 traveja, kateri ločuje rebrasta oproga. Rebra so obojestan-skokonkavno profilirana. V temenu jih vežeta 2 okrogla, rosetasta sklepnika. Desno glavnega oltarja je nekak sedile, katerega tvorita 2 komaj opazno zašiljena loka, katerega nosi bogato profilirana geometrična gotska konsola, ki je zaradi večkratnih beležev v detajlih precej nejasna. V banjasto obokano zvonico in zakristijo vodita profilirana pp portala z bogato profilirano preklado. Nad vhodom v zvonico se nahaja freska, "Rešitev sv. Petra iz ječe" iz l. 1868. Je furlansko, verjetno Fantonijevo delo.

Oratorij se odpira v presbiterij z veliko pdu lino, katero omejujeta kamnita pilastra in usločena profilirana preklada. Lina je opremljena z konkavno mrežo.

Na severni steni ladje in na slavlolu se nahajata 2 plasti fresk: iz l. pol. 14. in srede 15. stol. Ker je bila na slavlolu plast iz srede 15. stol. le rudimentarna, so jo l. 1930 odstranili in se slika "Angel vodi sv. Petra iz ječe", nahaja v Ljubljani. Starejša plast predstavlja večji fragment Julija v borbi z zmajem z lepo postavo device pred portalom nekega poslopja, pod njo Janeza z angelom v bizantinski obleki, na drugi strani slavloloka pa rudiment sv. Krištofa. Na vrhu slavloloka so ostanki dekorativne slikarije, ki predstavlja 3 kroge z rosetami ter pdu okvir z letnico 1522 in cehovskima znakoma kovačev in mesarjev. Sledovi te slikarije so najdeni tudi v srednjem paru plitvih kapel (posvetilni krži, Jezusov mor

gram).

Freske na severni ladjini steni: sledovi ^astrejše plasti se vidijo samo na ~~xxx~~ mestu, kjer je odpadel del mlajše plasti (pri sliki križanja^a). Razločujejo so samo nizke arkade. Mlajša plast je ohranjena v 2 vodoravnih pasovih, ter s^o glave zgornjega pasu vidne na podstrešju, večina freska pa skrita za prislonjenimi slopi in oboki. Ohranjeni fragmenti predstavljajo v zgornji vrsti: Marijino oznanjenje, Srečanje z Elizabeto, Rojstvo in Epifanijo, v spodnji vrsti pa: Vhod v Jeruzalem, Zadnjo večerjo, Oljska goro, Kristus pred Pilatom, Bičanje, Kronanje, Križanje. Slike so dobro ohranjene, koloristično učinkovite, a nekoliko grobe v izvedbi.. Zadnjič so bile freske restavrirane l. 1930. od Matije Strnena.

Oprava: Glavni oltar je xxx neogotski, enako kot lesene konsole s kipi 4 apostolov in baldahini pod rebrastimi obočnimi nastavki, iz l. 1868. V Kapelah sta tabernakljasta oltarja, ki sta bp. Za njima visita na s enah konkavno-konveksno zaključeni sliki, delani o. pl., ter bogato okrašeni s školjkovino in rokajem. Predstavljata levo Joahima, Ano in Marijo, desno pa Jožefovo smrt. Obe sliki, ki sta dobro ohranjeni in običajno baročno komponirani, sta tipična izdelka J. A. Straussa iz Slovenj Gradca. Prižnica v klasicistični maniri in s Sojčevim reliefom Čudežnega ribolova, je izdelek l. pol. 19. stol.

Tiskani križev pot je iz l. 1844. iz Graza.

Orglje so izdelek M. Zeichna iz l. 1861.

Piščalasto okrašeni kropilniki so bp.

Marmornat krstilnik je klasicističen izdelek. Njegov betvasti steber ogrinja štirikrat zavozlana draperija.

V ladjinih kapelah se nahajajo 4 enaki oltarji, ki so krasni predstavniki tkzv. zlatih oltarjev iz 3. četrtine 17. stol. Sestavljajo jih: zidana

prizmatična menza, ravna predella s podstavkoma za stebra in volutastima zaključkoma ter napisano kartušo v sredini, nastavek z akantom okrašenima stebroma, golšasto gredo z ravnima kriloma in z ušesoma, sestavljenima iz hrustančevja, krogovičevja in fraktonov. Atika je pomanjšana replika nastavka. V vseh 4 olatrjih so v nastavku in v atiki pps slike, ki so delane o. pl. ter dobro ohranjene, le nekoliko plesnive. L. 1930. jih je restavriral M. Sternen. Prvi oltar levo je posvečen Janezu Krstniku. Bazi stebrov sta okrašeni z grboma naročnikov, v kartuši pa se nahaja napis: GLORIA DEO, MEMORIA POSTERIS. DISSEM ALTAR HAT GOTT UND BEDEN HEILLIGEN IOANNES ZU EHREN VERGULTEN LASSEN DER WOLLEDLGEBORNE HERR HERR IOAN. MATHIAS GASCHNIGKH ZUM NEU AUS ET DER HERRSCHAFT WEITENSTAIN BESTANT HERRN UND SEIN HOCHGEEHRTESTE FRAU GEMACHLIN FRAU FRAU EVA CATHARINA EIN ~~KEROREN~~ GEBORENE VON GABLHOFFEN. F. F. A. 1663. V nastavku je slika Krsta v Jordani, v atiki pa Janeza Ev. na Patmu. Na oltarju je podpis: F. M. P. Drugi oltar levo je posvečen Sebastjanu in Roku, katerih sliki se nahajata v nastavku v atiki. Prvi oltar desno je posvečen Vsem svetnikom. Na sliki vseh svetnikov v nastavku je signatura SIMON JUDAS STUPAN: A. 1662, na sliki obglavljenja Fidelija v atiki pa: S: J: STUPAN FECIT. Drugi oltar desno je posvečen Mihaelu. Na bazi stebrov sta naslikana grba in letnica 1665, v kartuši pa je napis: GOTT UND DEN HERZ ENGL ST. MICHAEL ZU EHREN HAT DIESEN ALTAR VERGULDEN LASSEN DER EDL VEST UND WOHLGEBORENE HERR M. MICHAEL MARINSCHKE MIT HALBEN UNKOSTEN HERRN LAURENT KOREN, VIKARN. V nastavku je slika sv. Mihaela, v atiki pa Joanima in Ane z Marijo. Vsi 4 oltarji so delo iste delavnice, z obnovljeno polihromacijo in bogato pozlato, katero je izvršil l. 1930. I. Sojč, spadajo med najpomembnejše ostaline oprave 17. stol.

Oprema: Na slavoločni steni visi nasproti prižnice velika ovalna slika, delana o.-pl., ki predstavlja Oznanjenje. Je preprosto delo 3/4 18., stol. po vzoru znane Kremser-Schmidtove kompozicije v Velesovem. Okvir krasi 1-redno bogat rokaj, ki se plamenasto previja in nannanja že bližino klasicizma.

Nekoliko pod sliko je v pp niši kip Marije 7 žalosti z mrtvim Jezusom v naročju. Kip je iz Brložnikove kapele v Paki ter iz l. 1851.

Na pevski empori so vidni ostanki vzdanih tramov, verjetno nosilcev prvo-tne pevske emore.

V zvonici je v vzhodni steni mala pp lina z narezano železno palico, ki je sedaj zapira kamenito stopnišče, vodeče v zvonik.

V zakristiji sta rokokojska kadilca in čolniček. Paramentov in posodja v zakristiji ni, ker je vse pri filiali naHribci.

Na stopnišču, ki vodi iz zakristije v oratorij, se nanaja črna kamenita plošča z kronogramom: OratorIVM Ist hoc/ IosephVs SteinaVer/ plo ex Vo to sibi ac posteris/ sVis aeDifiCavit, ki da-je letnico 1852.

Zvonik: Je enotne gradnje. Leta ~~18~~ 1809-10 je bil obnovljen, ko je pričal izginuli kronogram na njem. Takrat je dobil novo streho, novo vhodna stopnišče ter zazidan mu je bil zašiljen^u vrh vhoda. Ko je bila v zvonici še zakristija, je bil nanjo v l. nadstropju^u nekak oratorij z lino proti presbiteriju, z ravnim lesenim stropom, in z veliko stensko omaro v zapadni steni. V njem visi velik zvon, ki je okrašen z ornamentiko frukto-nov, z reliefi MB, Golgate, Petra in Pavla ter z napisoma: Zgoraj: SANCTI PETRE ORA PRO NOBIS, nato NICOLAUS URBANUS BOSET CILLEAE ME FUDIT ANNO 1691, spodaj pa: LAUDO DEUM VERUM, PIEBEM, VOCO, CONVOCO CLERUM, DEFUNCTOS PLORO, PESTUM VENTOS FUGO, FESTA DECORO.

Podstresje: Ladja je imela prvotno raven^{lesen} strop, kar dokazujejo freske

na severni steni, ki so vidne v vsej dolžini stranice. V južni steni, ki ni bila poslikana in je imela ~~zid~~ zaključen z vloženim lesom, je vidno teme ppk romanskega okna, ki je bilo tik pod kapjo. Okno je imelo močno poševno ostenje. Sedanje ladjino obokanje je iz 16/17 stol. Tedaj so ladjo nekoliko dvignili, kar dokazujeta povečani zapadno in vzhodno čelo, ter ~~na~~ novo ometali, kar se vidi na podstrešju pozneje prizidanih kapel. Presbiterij in zvonik sta istočasna, a ima zvonik od presbiterija navzgor steno podprto z lastnim lokom. Na ladjini vzhodni steni je vidna sled pultasteg ~~z~~ zakristijske strehe, preden so jo l. 1852. dvignili za oratorijevo etažo. Vsi oboki so kameniti.

Resume: Prvotna cerkev je bila gotovo lastninska cerkev vitenjske gospoščine ter je spadala pod prafaro Šmartno pri Slovenj Gradcu. Kdaj je postala vikariat, se ne ve, ker se prvi znani vikar Chunradus omenja šele l. 1329. Najstarejše del sedanje cerkve je ladja, ki je romanska in gotovo iz l. pol. 13. stol. Kako se je proti vzhodu zaključevala, se ne ve. Imela je ravni strop ter je bila v l. pol. 14. stol. poslikana. Ko je dobila v l. pol. 15 stol. sedanji presbiterij in zvonik, so bile freske od novo prebitega slavaloka deloma uničene, zato so cerkev v deceniju na novo l. 1450-60 poslikali. Leta 1522, je bila ladja deloma na novo poslikana. Zakaj, se ne ve, kajti sedanje obokanje je dobila šele precej kasneje, a vendar še v 16. stol. V l. pol. 18. stol. so prizidali obe kapeli (bratovščinski), v 18. stol. pa zakristijo, ki se je dotlej nahajala v zvonici, in kateri so l. 1852. nadzidali oratorij. Zvonik je doživel nekatere predelave l. 1810, presbiterij pa l. 1868. Strokovno je bila cerkev obnovljena l. 1930.

Okolica: Pokopališče se je nahajalo okoli cerkve, a so ga ca 1820 odnosno 1839. prestavili na sedanje mesto.

Vzhodno cerkve je stal karner sv. Mihaela, katerega so podrli leta 1803. ter material porabili deloma za popravilo cerkve, deloma za zgraditev gospodarskega poslopja.

Zupni šče je bilo zgrajeno l. 1845., kot pravi kronogram nad glavnim vhodom.

Konservatorske opombe: Cerkev je v redu vzdrževana.

Ostalo:

Opombe: Leta 1684. je imelo Vitanje 5 podružnic: Marjeto, Lovrenca? Lamberta, Vida in Jerjeja.

V farno cerkev je vstavljen še eden rimski kamen z napisom: MESSOR. CATUREI/
AN. L.E. DUMBA/ SILVANI. FIL./ AN. XXXV/ H.F.C./ LOVCITA .MES./ SORI. F.
AN.XXX./ RISTUMARUS.F.AN. XIV.

J. Curk: Celjska topografija (Konjice), rkp. str.35-38, (zapiski 1959).

Pasijon na sev. steni: tipi tirolski(Sunter) - sorodno na Koroškem. Iste tipologije obrazov pri apostolih itd. v Hrastovlju.Celo druge posebnosti spominjajo na tirolsko- istrsko sorodstvo.Klobasaste gube na albi angela v Oznanenju.Gube na rokavih Jezusa v Zadnji večerji se približujejo harmonikastim v Hrastovljah, Oprtiju itd.

Posebnost Judeža v Zadnji večerji je, da drži za hrbtom z levo roko veliko ribo in da mu v usta leze majhen hudič.

Stele, XIVA, 2.6.1959,51'